

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน และเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและใช้กระบวนการพัฒนาระบบการดูแลในระดับพื้นที่ในชุมชนชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดขอนแก่น ใช้เวลาในการศึกษาในพื้นที่เป็นเวลา 12 เดือน การเยี่ยมบ้านและสำรวจความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโดยใช้แบบสำรวจของบาร์เทล (Bathel ADL Index Survey) สำหรับผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือในการสร้างความคุ้นเคยกับประชาชน และสังเกตการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเป็นเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกผู้สูงอายุที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้สูงอายุจำนวน 140 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 11 คน สมาชิกครอบครัวผู้สูงอายุจำนวน 20 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชนจำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 5 คน โดยเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักคือเป็นผู้ที่มีความสนใจในการเป็นผู้ร่วมให้ข้อมูล และสามารถที่จะให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ของการวิจัยนี้ได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล และความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเป็นความถี่และร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนรับรู้ว่าการเป็นผู้สูงอายุ คือ 1) เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และ 2) เป็นผู้ที่เปลี่ยนสถานภาพเป็นปู่ ย่า ตา ยาย โดยจะเรียกพ่อใหญ่สำหรับผู้สูงอายุชาย และแม่ใหญ่สำหรับผู้สูงอายุหญิง โดยผู้สูงอายุสามารถจัดเป็นกลุ่มตามความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้ 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ 2) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้บางเรื่องและต้องการพึ่งพาผู้อื่นบางเรื่อง 3) กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และ 4) กลุ่มผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งไม่มีผู้ดูแล สำหรับด้านปัญหาและความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุประกอบด้วย ปัญหาภาวะสุขภาพกายและการเจ็บป่วย ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความยากจนไม่มีรายได้ และปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวและการได้รับการยอมรับจากสังคม กิจกรรมการดูแลที่ผ่านมาผู้สูงอายุได้รับการดูแลทั้งระบบการดูแลที่ไม่เป็นทางการและระบบการดูแลที่เป็นทางการ โดยเฉพาะด้านรัฐสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 25 ที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในส่วนของกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความของผู้สูงอายุ โดยมีข้อเสนอรูปแบบการดูแลประกอบด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่สอดคล้องกับบริการของสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะการทำงานในแนวราบและการทำบทบาทการเป็นหุ้นส่วนและอยู่บนฐานของทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน ซึ่งรูปแบบการดูแลประกอบด้วย การรวมกลุ่มกองทุนชุมชน การจัดให้มีสวัสดิการชุมชน ผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและควรมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นในหมู่บ้าน โดยที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันหลักให้การดูแลผู้สูงอายุ

The objectives of this research were to twofold; 1) to explore current situation community care for aging population in selected rural community of Khon Kaen Province, and 2) to propose the alternatives of community care model for the elderly

A participatory action research approach was selected to achieve those two objectives. A one year period of fieldwork was carried out. Home visit and Bathel ADL Index survey were used as the field work methods to; establish rapport, allocate key informants, and observe the elderly ways of living. Purposive sampling technique was employed for indepth-interview one hundred and forty elderly persons, eleven community leaders, twenty family members of the elders, four primary health care personnels and five local administrative personnels were included as key informants. Those key informants were selected based on their willingness to talk and their ability to provide information upon research questions. Personal data and Bathel ADL Index survey, participant observation, informal conversation, individual in-depth interview and focus group discussion were employed. Quantitative data were analyzed in terms of frequency and percentage while qualitative data were analyzed using content analysis.

Elders were perceived as 1) a person with sixty years of age and over, and 2) a person who has changed their status into grandmother or grandfather, and also called "maeyai" for female elders and "poryai" for male elders. They could be divided into four categories 1) active or being able to live by their own; 2) need supports and helps from others; 3) required assistance from others; 4) being left to live alone on their own. Thus, there were essential demands of care for the elders within the community context including are related to; physical health problems, mental health problems, financial problems, and family relationships problems. All of them were support to be met though semina and care by formal and informal sectors. Although, state welfare programs for those elders included health insurance and monthly stipends, this study found that one fourth of older persons in the community received monthly stipends. Though the proposed community care model, strategies were developed to fullfil demands of care including; community fund, community welfare, to provide 100% of living stipends for elders, and group or organization of the elders in the community. The community care model was strengthened using horizontal approach, indetified roles of stakeholders, community resources and capacity and its relevance to socio-cultural context. There was an agreement that family and community should take a role in the care of its aging population. Family support for the elderly persons was crucial as a focus of the community care.